ב"ה

גליונות לעיון בפרשת השבוע

ערוכים בידי נחמה ליבוביץ שנה רביעית

יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער

הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

קרח (תש"ה) י"ז ט"ז - כ"ה (מטה אהרן)

א. סבת האות

ט"ז - י"ז וידבר ה' את משה לאמר דבר אל בני ישראל וקח מאתם מטה...
לפרשה זו שואל אברבנאל: מה ראה יתברך לעשות על התלונה הזאת (הנאמרת בפסוק ו') את נסיון המטה מהשבטים, כיון שעל זה עצמו כבר עשו קרח ואהרן נסיון הקטרת, כמו שאמר (ט"ז י"ז) קחו לכם מחתות... ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת...

מה עונים לשאלה זו המפרשים דלקמן:

רשב"ם ו ד"ה אתם המתם. ט"ז ד"ה קח מאתם.
ראב"ע ו " " "
רמב"ן ו " " " כ"ה למטמרת לאות.

ב. מה ראה ה' יתברך לעשות הנסיון הזה במטות דוקא ולא בענין אחר?

ג. מה מובן האות?

מלבי"ם י"ט והנחתם באהל מועד: לרמוז כי השבט שיבחר ה' ללויה והנטיא שלו שיבחר לכהונה, יהיו כזית רענן בבית אלוקים...
כ"מטחו יפרח: שמטהו המצוין הנטיא עם שבטו יתעורר בו רוח אלוקים ויוציא פרי קדש הלולים, וכמו שהתעוררה במטה פעולה נפשית שהיא הפריחה, שבאה ע"י התעוררות נפש הצומחת.

רמב"ן: בראשית ט' י"ב ד"ה זאת אות הברית החל מן "ואם תבקש מה שעם בקשת להיות אות..." עד "לעבדו שכם אחד".

מה ההבדל העקרוני בין באור המלבי"ם את אות המטה ובין באור הרמב"ן את אות הקשת?

ד. י"ז שנים עשר מטות.
רמב"ן י"ז ד"ה שנים עשר; דברים ל"ג ו' ד"ה יחי ראובן החל מן "והנכון בעיני כי הכתוב לא ימנה בשבטי ישראל..." עד "זאת הברכה היה ברוח הקדש".

העמק דבר: משמע חוץ ממטה אהרן, ואע"פ שלעולם לא נמנו אלא י"ב שבטים ובמקום שנמנה שבט לוי לא נמנה יוסף אלא לאחד, כמו שכתב הרמב"ן - מכל מקום כאן לא שייך זה הכלל, שהרי אם היה נבחר שבט אחר מי שהוא, היה אותו השבט יוצא ממנין השבטים, ושבט אפרים ומנשה היו משלימים מנין י"ב. ואם היה נבחר שבט אפרים לחוד, היה הוא יוצא, ומנשה ולוי בכלל י"ב, ולזה באו המטות להורות, איזה שבט מי"ג שבטים הוא נבחר ולא יהיה נמנה בכלל שבטי ישראל.

1. מהי השאלה העומדת כאן לדיון?
2. מה בין תשובות הפרשנים הנ"ל ומהי הוכחתו של הרמב"ן?
3. התוכל למצא מלשון הפסוקים שיש לדעת העמק דבר?

ה. כ' ראב"ע ד"ה והשיכותי עד למצא מנוחה.
מה ראה להוסיף את המלים "ושעם והשיכותי..." נוסף על הבאור הדקדוקי?

ו. כ"א רש"י ד"ה בתוך מטותם. ת"א ותוסרא דאהרן בגו חוטריהון.
והשוה ת"א: בראשית ב' ט' ועץ החיים בתוך הגן - במציעות גינתא (וע' רש"י " י"ח כ"ד חמשים צדיקים בתוך העיר - בגו קרתא. שם)
שמות ט"ו י"ט ביבשה בתוך הים - בגו ימא.

1. הסבר את שיטת אונקלוס בתרגום המלה "בתוך"
2. מה בינו לבין רש"י בהבנת מקומנו?

ז. כ"ה רשב"ם ד"ה לאות לבני מרי.
במה דומים המתלוננים לעזיה?

ח. כ"ה רש"י - רשב"ם ד"ה ותכל תלונתם.

1. מה ביניהם בפירוש המלה "ותכל". הבא הוכחות לדעת כל אחד!
2. הידועה לך מחלוקת בין רש"י לרשב"ם בענין כזה במקום אחר?

תשובות וגם שאלות נא לשלוח לד"ר נחמה ליבוביץ, ירושלים, קרית משה.